

ЦЕНТРАЛНА БИБЛИОТЕКА
„СВ. СВЕТОСЛАВ“
ЦЕТИЊЕ
11-7927

ГОВОР

ВЛАДИКЕ ОХРИДСКОГ

НИКОЛАЈА ВЕЛИМИРОВИЋА

приликом свечаног преноса костију
Владике Петра II. Петровића-Његоша
8. 21. септембра 1925. год. на Цетињу.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

1934
1934

K. 1357/62

Ваше Величанство, Праунуче бесмртнога Владике Његоша!

Ево нас на крову наше државе!

Црна Гора у истини представља кров наше државе, и то не само својом физичком узвишеношћу над осталим покрајинама него и моралном.

Ево нас сабраних на овој висини да прославимо једнога од многобројних дивова, који су на њој израсли — горостасног владику Његоша, који је ногама ходио по овим стенама, но умом својим узвишавао се до небеса, рукама својим грлио цело племе југословенско, а срцем својим саосећао бол и јад васцелог рода човечјег.

Још овај народ није ни затекао своје ратне ране, а већ је почео да прославља своје хероје из прошлости, блиске и даљне. Прославио је јунаштво кумановских и невесињских јунака, прославио је мучеништво Св. Ђорђа Кратовца, прославио светитељство Пећских Патријараха, прославио хиљадугодишњицу краља Томислава, па ево данас прославља и високи песнички дух бесмртнога владике Петра II Његоша, прослављача Бога и витештва.

— Зар је овоме љуту рањеноме народу до прослављања оних који су живели па умрли? Зар се прославама лече ране рањеника, а не хлебом? Тако могу да мисле нерасудни, и тако да говоре кратковиди, који не виде љуте ране на души народној, него их гледају само на телу. Ако се хлебом лече ране телесне, зар се хлебом лече и ране душевне? Ако телесна храна може да исправи тело погрбљено од глади, зар може она да исправи душу погрбљену од ратних порока?

Ко има очи да види може да види, да се је овај народ од рата до сада боље залечио и опоравио физички него морално и духовно. Треба му и духовне хране, да би му се и душа залечила и исправила. Прослављање великих јунака даје ту храну, тај мелем души. Не славио ми мртве него живе. Прави јунаци никад не умиру ни на земљи ни на небу. Они свлаче са себе худу телесну одећу, да потом као слободни духови живе у финијој и зрачнијој атмосфери,

него што је наша. "Када сконча човек, — тада почиње", вели Св. Писмо (Сирах 18, 6).

Не треба се бојати, да један народ не претера у прослављању својих светитеља и учитеља, својих витеза и добротвора, срж сржи своје и најбољи плод историје своје, него се треба више бојати, да народ не затвори капију за леђима својим и заборавив имена и врлине својих великана, не преда се само бризи о дану и комаду. Избрисаће се брзо такав народ са лица земљиног, и наследиће га онај народ, који стално има пред очима живу галерију својих великих и светлих духова, те гледајући њих развија у себи стремљење ка добру, појачава веру у добро; и гледајући њих има се кога стидети у неневаљалству свом и киме крепити у страдању свом.

Један од таквих великих и светлих духова боравио је у овоме праху што је пред нама. Под свесним или несвесним изговором, да смо се сабрали данас око овога праха ми смо се у самој ствари сабрали око бесмртнога духа, који је био одевен овим прахом. Јер да тај велики дух није надживео свој прах, зар би неко од нас нашао разлога да с почашћу прилази овоме праху и то на 70 година по изласку човека из то своје смртне ризе? Не овај прах него дух владике Петра привукао је данас многе хиљаде душа на ово место.

Ми хоћемо да пренесемо овај прах са Цетиња на Ловћен. Није ли свеједно праху лежати на Цетињу или на Ловћену? Ја вјерујем, да је у ово дело умешано само Провиђење. Бог хоће, да нас загреје великим духом бесмртнога Владике, па нас је запослио око његовог праха. То је обичан начин Божји, да кроз привидно незнатне догађаје даје људима велику лекцију, и да са привидно мршаве њиве пуни људске душе богатом духовном жетвом.

Шта су постигли Аустријанци спуштањем праха Владичиног са планине у долину? Ако су намеравали, да на гробу његовом наместе топове, да би боље гађали, преварили су се, јер топови су немоћнији од овога мртвога праха онда, кад неправду бране, а правду нападају. Или су можда намеравали, да спуштањем праха у низину спусте и дух Бесмртников са оне висине, много више од планине Ловћена, на коју је заслужно узлетео, и да умање поштовање народа српског према њему? У томе су се још црње преварили. Као што Турци бацањем главе светога Лазара у бунар нису смањили ни Лазара ни поштовање према Лазару, тако ни наши ратни непријатељи нису то постигли спуштањем Његошевог тела са планине у низину. Рат достиже врхунац неморала, када ни мртве не оставља на миру. Својим делом Аустријанци су још повећали наше поштовање према нашем највећем песнику.

Но ми ћемо се вратити дома празни и духом гладни са данашње светковине, ако дигнемо само кости Његошеве на висине Ловћена, а не уздигнемо дух свој до његових духовних висина. Да се никоме не морадне десити оно што је кнез Јанко предвиђао да ће се њему десити при повратку са једне бескорисне скупине:

„Кад ме жена пита, ће сам био,
„Казаћу јој да сам со сијао!“

Нека зато свак уздигне данас свој дух до оне висине, на којој стоји постављена богата духовна трпеза Његошева, и нека се нахрани оном духовном храном, којом се хранила та велика душа за време свога обитавања на земљи. Ја видим три главна јела постављена на тој трпези, којима кад би се духовно хранио сав наш народ, залечио би све ране своје душе и био би здравији од свих других народа. Прво је јело Његошева вера у Бога и у бесмртност душе; друго — његово родољубље, и треће — његово прослављање витештва као највеће вредности на земљи.

1 Вера у Бога и бесмртност душе

„Удар нађе искру у камену“. Душа је божанска искра у нама, која нам сама собом даје два непосредна сведочанства: једно о постојању Бога и друго о својој бесмртности. Нема ли пак удара, душа остаје мутава, те не може да сведочи ни о Богу ни о себи. Страшни удар, под којим је Црна Гора од увек стајала као под тешким чекићем, мајсторски је кресао и држао непрестано упаљену ову божанску искру код Црногораца. У свој историји Црне Горе не памти се, да је икада постојао један једини свесни одрицатељ Бога и бесмртне душе, јер се не памти ни један период времена без удара.

Тамо где нема удара, у долини и заветрини, расту гљиве одрицања и безбоштва —

„Страдање је Крста добродетељ;
„Прекаљена искушењем душа
„Рани тело огњем електризма,
„А надежда веже душу с небом
„Како луча са сунцем капљицу“.

Страдање — то и јесте онај благословени удар, који креше пламен вере у души. Страдање је најкраћи пут ка вери; умовање чини тај пут дужим, а материјално благостање и угодност продужују га у недоглед. Вера у Бога и бесмртност јесте драгоценост, те као и свака драгоценост — чак и несравњиво мања — не задобија се лако. Владика Његош истина наследио је ту веру лако као што се здравље наслеђује; но колико труда и муке човек поднесе кроз цео свој век, да одржи, учврсти и унапреди наслеђено здравље! Његош је одржао и утврдио наслеђену веру мучном борбом и страдањем споља и изнутра. Историја његове душе то је историја праве људске душе, која се пробија кроз мрак ка светлости, кроз зло ка добру, кроз безумље ка умној сили. Он је победоносно прешао све муке и веру одржао, укрепио и удубио. Сав привидни беспоредак ствари и догађаја унаоколо могао је њега ужаснути, али не и збунити. Својим смелим и здравим духовним видом он је видео, да:

„Цијели сви беспоретци
„По поретку некоме следећу“

„Над свом овом грдном мјешавином
„Опет умна сила торжествује“.

Та „умна сила“ и јесте Бог, Сведржитељ и Промислитељ, „све-
вишњи творац непостижни“, чијег ума једна искра огледа се у човеку

„Ка свод један од твоје палате
„Што с' огледа у пучину нашу“,

како Његош вели. Усхићена живим Богом, „Оцем поезије“, његова
песничка душа прославља Творца и Господа овако:

„Већи јеси Творче и Господи!
„И чудна су творенија твоја!
„Величеству твоме краја нема . . .
„Дан ти светлост круне показује,
„Ноћ порфире твоје таинствене,
„Непоњатна чудества дивотах.
„Твор ти слаби дјела не постиже
„Само што се т бом усхићава“.

А о бесмртности душе Његош сведочи:

„Ако исток сунце свјетло рађа,
„Ако биће врп у луче сјајне,
„Ако земља привиђење није,
„Душа људска јесте бесамртна,
„Ми смо искра у смртну прашину,
„Ми смо луча тамом обузета“.

Један сведок описује последње часове земаљског живота Ње-
гошевог овим речима: „Осипа памет није га никад издавала, и он
се мирно исповеди и причести, па најпослије с раширеним рукама
ове речи изговори: Боже и Света Тројице, помози ми! Боже и Света
Госпођо, предајем ти на аманет сиротну Црну Гору! Свети Архан-
ђеле Михаиле, прими моју грјешну душу! — И одмах простре се на
страмац свога стрица Светога Петра и испушти дух.¹⁾ Овом пред-
смртном молитвом Његош је довршио и запечатио свој Хришћанско
вероисповедање, које је отпочео најпре вером у Бога и бесмртност
душе, са два главна светила у духу његовом. Што је дуже живео, то
су се та два светила све већма снажила и разбуктавала.

Шта вреди нашем поколењу, питам се ја, прослављати овога
великог мужа, зидати му цркве, трудити се око његовог праха, ако
не буде имало силну веру његову? Одрицати оно што је он тврдио,
подништавати оно, чиме је његов дух хранио се и живео, а у исто
време прослављати га, не би ли то значило ни више ни мање, него
правити комедију и са њим и са самим собом? Ја мислим, да ми
славимо Његоша зато што се дивимо силини, разумности и красоти
његове вере; ми га величамо зато, да би увеличали у себи оно, чиме
је дух његов био богат; ми се трудимо данас око њега зато што
или имамо и сами његову силну веру у Бога и бесмртност душе

¹⁾ „Писмо Вука Поповића — Ришњанина Вуку Караџићу. VII књ. Вукове
преписке.

или што желимо да је имамо у оноликом степену и онако дубоку узвишену и непоколебљиву. Но та вера Његошева ствара се и букти само под ударом. Није Његош једини сведок тога. Сви смо ми сведоци тога. Док је до јуче трајао страшни удар ратни над нашим народом, цео наш народ, како онај оружан на граници тако и онај заробљени дома, имао је ту силну веру! Но ево шест година како је тај удар престао, и где, капитал те вере, стечене у рату, код многих се већ расточио и истрошио. За многе је у истини крст постао „ријеч једна сухопарна“ као негда за дембелске потурице у овим горама. Какве су последице тога сви видимо: одсуство вере — присуство моралне распасаности, незадовољства и самоубиства. А морално распасан народ или мора да угине или мора, ако Бог то хоће, да дође под нови страшни удар, који ће поново искресати у њему божанску искру вере. Једино што може да замени тај удар и отклони губељ јесте прослављање великих витезова у вери, какав је био и Владика Слављеник, угледање на такве витезове, храћење и богаћење свога духа њиховим духом.

II Родољубље

Друго јело са богате трпезе бесмртнога Владике, јело за вазда неопходно овом поколењу, јесте његово родољубље. Са сваке стране његових дела, тако рећи, светли као сунчана зрака његов дубоки осећај родољубља. Жарка љубав према овој земљи и овом народу донела му је претешка страдања. „Што већа љубав то веће страдање,“ рекао је један Отац Цркве. Његошево страдање због љубави према роду своме не да се језиком исказати. Бриге и жалости за Црном Гором као љуте змије гризле су његову снажну душу и младачко тело. Беспокોјство и страх од неизвесности пратили су га дан и ноћ не само онда, када се бавио у овим кршевима, него и онда када је ходио у друге земље тобож ради одмора и опорављења. Он је ходио по преукрашеном Риму и сунчаном Напуљу туробан и забринут онако исто као и по Цетињском пољу. Мука га је превремено старила, испијала и болестила, док га најзад није оборила на самртну постељу тек у половини обичног људског века.

— Зашто Његош није напустио Црну Гору, ову сухопарну земљу страха, и побегао у неку удобнију земљу да живи? Могао би тако запитати какав невитез наших дана. Но питати тако исто је што и питати: зашто се Његош није потурчио, па да без муке живи? Да је овај див био у стању побећи или потурчити се, он не би био Његош, нити би му се име данас спомињало, мити би се — још мање — данас слегле ове хиљаде људи из свих земаља југословенских, чије је Ослобођење и Уједињење он пророковао, да се поклоне праху његовом.

„Ђе је зрно клицу приметно,
„Ондје нека и плодом почине.

Његошево родољубље налагало је, да се мора ту живети и радити, где се човек родио; да се мора свој народ бранити од унутрашњих порока и спољних нападача; и да се мора чашћу, поштењем и заслугама свакога грађанина увећавати морални капитал и морална вредност свога народа пред Богом и пред људима! Петар II седео је на столици Петра I, светитеља витеза, који је победио Наполеона. Па као што Наполеоново злато није могло поткупити Светога Петра, тако никаква угодност овога света нити икакав царски престо нису били у стању примамити Петра II, песника витеза, да напусти своју домовину и да умањи своју бригу о њој и своју љубав према њој. У осталом завидније је било бити господар над овим господарским племеном, у овоме „гнијезду соколова,“ него султан безбројнога „робља везаног,“ завидније бити орао међу соколовима, него рајска птица међу чавкама.

Но није потребно нашироко говорити о родољубљу Његошевсм, јер је оно свима нама познато још из детињства нашег. Ко се од нас не сећа, како су му се надимале груди од љубави према роду своме, када је у ђачком добу читао дела Његошева? Ако се Владика Петар II не може мерити у витештву друге врсте са неким црногорским земљациме својим, ако се не може мерити у светитељству са Светим Савом, ни у физичком јунаштву са Краљевићем Марком, ни у државничкој мудрости са Иваном Црнојевићем, ни у отпорној сили и неустрашивом самопрегорењу са Светим Петром Цетињским, он је раван свима нама по силини свога родољубља. Он је милозвучна труба родољубља и њиховог и свог и васцелог племена црногорског, најдивнијег и најчистијег међу племенама словенским. Он је артикулисао родољубље свих српских покољења од првих покрштених Срба до њега; он га објаснио, оправдао, удубио до библијске дубине, и узвисио до духовне борбе међу Арханђелом и сатаном.

Ево нама дивног учитеља у родољубљу! Ево родољуба, чије су груди дисале молитвом за свој народ и чија су уста посветила једну огњену поезију своме народу! Ево једног моћног извора свежег, здравог и витешког родољубља за млада покољења нашег народа до у далеку будућност! Добро је што су на ову светковину дошли људи из Посавља и Поморавља, из Баната и равне Метохије. Добро је да виде ове гудуре, неплодне у свему осим у јунацима; да виде у каквом је суром и суровом кршу живео један од највећих родољуба наше расе. Ја сам уверен, да ће сви они, сравњајући своје плодне пределе са Црном Гором и видећи за какву је суху стену било везано родољубиво срце Његошево — уверен сам, да ће од стида постати родољуби они, који то нису били, и да ће удвостручити своје родољубље они, који су у тим обилним равницама и до сада били родољуби. Уверен сам, да ће они причати деци својој о родољубљу Црногораца, које је својом чудотворном силом одржало Црну Гору више од десет столећа непотчињеном и слободном, о стварном родољубљу, према коме шпартанско и римско родољубље бледе као легенде.

III Витештво

Најзад ево и трећег духовног јела, без кога би се вратили са ове светковине духом гладни. То је Његошево прослављање витештва изнад свега на земљи. То је стављање карактерна човека над сваком спољашњом вредношћу у једном народу и једној држави.

Ово је од необичне важности управо за наше време, кад се траже и одређују циљеви. Какав је циљ нашег народа сада после Ослобођења и Уједињења? То питање се чује на све стране. Они, који знају, ћуте и ништа не одговарају, а они, који не знају, намећу своје незнање другима. Ови посљедни обично одговарају, да је стварање спољашње културе у нашој новој држави наш циљ сада и убудуће. Цела наша историја међутим од краља Владимира до владике Петра говоре друкчије. Народна мудрост говори друкчије, Народна Православна Црква учи друкчије.

Циљ се не сме тражити ван човека, преносити из човека на ма какво спољашње благо. Карактеран човек, карактеран народ — то је циљ наш, који се не мења и не сме да мења ни у рату ни у миру. Може један народ бити мален и сиромашан, но ако има великих карактера, он нити је мален нити сиромашан. Може опет једна држава бити велика и богата, но без карактерних људи, она је ништавна и сиромашна. Наша народна реч за карактер јесте витештво. Под витештвом Његош разуме све врлине, било у рату било у миру. За њега је витез у бојном јунаштву Мићуновић зато што твори оно што збори:

„Мићуновић и збори и твори“

За њега је витез у неустрашивој честитости владика Данило, кроз чија уста песник говори:

„Страх животу каља образ често“.

Витез у искрености, чак и према непријатељу, војвода Батрић и сердар Иван Петровић:

„Турци, браћо, у кам ударило,
„Што ћемо ви крити у кучине
„Малени су јасли за два хата.“

Витез у молитвеној мудрости игуман Стефан, који се весели витештву и моли Бога за витезове:

„На небу им душе царовале
„Ка им име на земљи царује.“

Витез у сажаљењу према природи Вук Раслапчевић, који брани да се убије кукавица, и остала множина Црногораца, који не даду да се убију јаребице:

„Пуштите их, аманет ви Божји!
„Утекле су вама да утеку,
„А нијесу да их покољете“.

Витез у човекољубљу војвода Драшко, који гневно протестује против нечовештва млетачког:

„Када виђех витешку невољу,
„Забоље ме срце, проговорих;
„Што, погани, од људи чините?
„Што им такве муке ударате?“

Витез у правичности сам Владика песник, који кроз уста по-
турица казује најбоље што се ваљда икада казало о Исламу, и нај-
лепше што се икада певало о Стамболу.

Витештво је не борити се с нејачим, витештво не тлачити но
помагати беднога, витештво бити господар свога језика, витештво је
и доброта, витештво је једном речју и свака добродетељ. Витештво
је со живота; без њега живот појединца и народа брзо прелази у
трулеж. Имати витешке мисли, загревати се витешким чувствима,
чинити витешка дела — то значи бити витез.

Нема дана, који од човека не изискује витештво, како у рату
тако и у миру. Нити има жива човека, коме се посведневно не на-
меће прилика, да се покаже витезом, било да је у друштву богатјих
или сиромашнијих од себе, било да је на раду или одмору, било да
је присутан пожару или банкету, било да губи или добија. Јунаци
Његошеви чак и у шали се показују витези. Незлобна шала витешка
је шала. Ми смо непрекидно окружени гледаоцима и судијама, који
гледају и суде наш карактер. Ми смо до смрти на једној изложби,
на којој хтели нехтели морамо да покажемо своје витештво пред
светом видљивим и невидљивим.

Култура је нешто споредно и јевтино у савремењу са витештвом.
Она може бити донекле само средством, а никако циљем једнога
народа. Културу као средство створили су Јапанци за четрдесет
година, и то културу најбољег, англосаксонског типа. Но ником у
Јапану ни на ум није пало, да стварање културе истакне као циљ
нације и државе. Јапанско традиционално витештво, које се највише
пројављује у родољубљу, остало је и надаље, у култури као и пре
културе, циљем човека и народа. Јапанци говоре с подсмехом Европ-
љанима: Ми смо купили сву вашу културу, и то на вересију! О браћо,
оно што се може купити за новац, и то још на вересију, заиста не
може бити циљем једнога народа!

Култура може имати неке вредности само докле је у служби
васпитања народа у витештву. Но када култура постане врховним
идолом једне државе и господарицом и тиранком свих унутрашњих,
моралних вредности људи, онда таква држава постаје златним ка-
везом лисица и јазаваца, под образином људском, каква је била
Венеција у оно време, кад ју је посетио војвода Драшко. У то време
Венеција је била културнија, него што је данас, и културнија од ма-
које друге државе на континенту европском. Па кад је витешка душа
Драшкова стала мерити Венецију црногорским мерилом ваљаности и

карактерности, части и образа, правде и истине, на његовом мерилу показала се — нула.

„Од бруке се гледат не могаху,
„Бетњаху исто као бебе....
„Бјеху куће на свијет дивота,
„Ама бјеше муке и невоље“

Мандушић пита:

„А бјеху ли јунаци, војводи?
„Не, Божја ти вјера, Мандушићу,
„О јунаштву ту не бјеше збора“.

Сердар Иван пита:

„А судови бјеху ли им прави?
„Бјеху, брате, да те Бог сачува!
„Мало бољи него у Турчина“.

А имаху ли страха од кога?

„Они страха другога немаху
„До од жбирах и до од шпијунах!
„Од њих свако у Млетке дрхташе“.

А да ли истину збораху?

„Обећа ми и што му не исках...
„Кад послјед све оно изиђа
„Ка да ништа ни зборено није!
„Од сада му не бих вјеровао
„Млијeko је да рече бијело“.

Могу се читаве књиге написати о вредности витештва и културе, али, ја мислим, нити је ко написао, нити ће моћи скоро написати на нашем језику страшнији и разложнији утук једној култури, исцијеђеној и испражњеној потпуно од витешког духа, него Његош у овоме кратком дијалогу између Драшка и његових другова. Несравњено већу вредност представља Драшко као човек витешког духа, него сва спољашња венецијанска култура, раскошна и блистава одећа једнога организма у гноју и распадању.

Никакво богатство финих ствари и драгог камења не може се сравнити са духовним богатством витешке душе и племенита срца. Витештво је већа вредност од свих земаљских вредности. Сва Његошева дела звоне о томе. Њихови звуци роне се кроз благогласна уста песникових из дубине душе једног витешког народа.

Није било крштене душе у свој Црној Гори, која није одобравала песникову похвалу витештву и делила његов здрави хумор на рачун људи, који су уздигли вредност ствари изнад своје личне вредности.

Не дао нам Бог, да дођемо у искушење и променимо основно мерило вредности и циљеве живота, који су били једини и исти од кад примисмо веру Христову, и које је велики Владика јасно из-

разио у својим књигама као и сва Црна Гора у својој изузетно великој историји. А то искушење је на прагу. Богатство и величина једне државе могу лако да потамне код људи вид за унутрашње вредности. Мир и благостање могу да упропасте народе и државе онако исто као и рат и сиромаштина. Содом није пропао у рату него у миру, и није га нестало због сиромаштине него због развратног благостања.

Мања је пак срамота ако се један народ деморалише у рату него у миру. Вековни ратови међутим нису могли деморалисати Црногорце. У томе Црногорци чине најређи изузетак у свету. Рат, и глад, и мука, и вечита будноћа, и несигурност, и осамљеност, као да су појачавали витештво овога племена а не слабили. Примери витештва непрекидно су се умножавали и слагали у историју ове камене земље исто као златни слојеви у каменим рудокопима. Биће људи, који ће тражити злато у овим црногорским планинама. Да ли ће га наћи или не, то је питање. Но није питање но очигледна јавља, да је Црна Гора један пребогати златни мајдан витештва, који се вековима не може исцрпити, и којим се многа будућа поколења могу богатити. Тај морални мајдан и јесте главно богатство Црне Горе, и главни њен принос нашој целој домовини.

Непренебрегнути тај мајдан морални, него користити се њиме, у томе лежи и сада и у будуће дужност државника, мудрост свештеника и задатак учитеља.

Најстарија Држава Српска, Црна Гора, није ушла у јединство наше државе као изнемоћали старац, него као младић, пун духовне свежине и моралне снаге. Као такву ми је љубимо, и као таквој, ми јој се данас клањамо, клањајући се духу владике Његоша.

IV Поклонимо се Црној Гори!

Но кад нас је бесмртни дух Његошев данас сабрао око своје богате духовне трпезе и нахранио нас својом тројаком крепком храном: својом пламеном вером у Бога и бесмртност душе, својим жарким родољубљем, и својим витештвом, дужност нам је, мислим, да учинимо оно што је и сам Владика чинио за живота и што би он то радо и сада с нама учинио, дужност нам је, на име, да се поклонимо и осталим бесмртницима, које је одњихала Црна Гора.

Ми се клањамо, дакле, светоме краљу Јовану Владимиру, и клањамо се Црној Гори што нам је дала таквог племенитог и светог краља;

ми се клањамо Немањи и Светом Сави и многим великим светитељима и витешким краљевима из Немањине династије, и клањамо се Црној Гори, што нам је дала ту славну династију;

ми се клањамо светоме кнезу Лазару, и клањамо се Црној Гори, што нам је одњихала таквога часног мученика за Крст часни и слободу златну;

ми се клањамо јуначини Краљевићу Марку, и клањамо се Црној Гори, што обрадова нашу историју и нашу песму таквим заточником правде;

ми се клањамо кнезу Балши и кнезу Ивану Црнојевићу, и клањамо се Црној Гори што обогати нашу историју таквим родољубивим и честитим владарима;

ми се клањамо мудрим и неустрашивим Владикама црногорским од Данила до Петра II, и клањамо се Црној Гори, што нас украси таквим дијамант-карактерима, таквим узоритим духовним и народним вођама;

ми се клањамо Светом Петру I, победиоцу Наполеона, клањамо се Светом Василију Острошком, Светом Арсенију, Светом Стефану, и осталим светитељима црногорским, и клањамо се Црној Гори, што нам уздиже такве молитвенике пред престолом Божјим;

Ми се клањамо свима безбројним мученицима и благородним жртвама за веру, част и слободу, из чије је крви већ „изникло цвијеће“ за ово покољење, и клањамо се Црној Гори, што их имаде и даде и никоме се не пожали;

Ми се клањамо мукама и страдањима Црне Горе, ранама синова њених, сузама мајки њених, жалостима удовица њених, крви посечених младенаца њених, кроз векове и векове;

Ми се клањамо гусларима и певачима славе и победе, што помињаше мртве и храбрише живе, и тако не дадоше да се угаси пламен духа у Црној Гори, кроз векове и векове;

Ми се клањамо још једном и духу и праху највећег песника нашег, Владике Петра II Његоша, с којим се у песништву може мерити само сав народ укупно, а нико појединачно, и који и нама и целом свету јасније но ико откри мајдан духовних и моралних блага Црне Горе, и клањамо се Црној Гори, што роди и ужеже такву лучу душама нашим;

Ми се клањамо и Теби, Краље и Господаре Црне Горе, Наследнице свих поменутих династија и престола, и свеколиког овог у истини златног мајдана, што се зове Црна Гора, овога богатства витешког, ове раскошн светитељске, ове силе и величине моралне; и благодаримо Ти, што си прихватио жељу и одлуку старешина Цркве Православне још од пре 5 година, да се ова прослава изведе, и што си подигао цркву на Ловћену ономе, који је то заслужио, јер је носио цркву у грудима својим. Клањамо Ти се и за то, што се и

Ти клањаш једноме од највећих великана народних, и тиме дајеш диван пример целој нашој наци, пример у томе кога треба поштовати и киме се треба одушевљавати.

Но пре свију и после свију ми се клањамо Господу Богу, Творцу и Промислитељу, и благодаримо Му из дубине душе, прво, што је роду нашем дао таквога реткога човека какав је био Владика Петар II, и друго, што је по милости Својој остварио баш у наше дане сан Владичин о ослобођењу свега нашег народа.

Слава и покој Петру II Његошу!

Слава и хвала Богу ва век века! Амин.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE

ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

ЦИЈЕНА 5 ДИНАРА
у корист фонда за подизање споменика Владике Рада – Петра II Петровића-Његоша.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
ĐURĐE
CRNOJEVIĆ